

Stad Gods

Inspiratie van de Augustinessen van Sint-Monica

Verbonden
met wat komt





Een groep boeddhistische monniken heeft in februari 2026 een historische 15-weekse 'Walk for Peace' van meer dan 3.200 km van Texas naar Washington D.C. afgelegd om mindfulness, genezing en compassie onder de aandacht te brengen, zonder politieke agenda. Foto: Geoff Livingston CC

Gemeenschap van alles wat is

Lange tijd hebben we gedacht dat we in gescheiden werelden konden leven. Het kon met de ene groep goed gaan en met de andere slecht, zonder dat het geheel eronder zou lijden. Het kon met de natuur slecht gaan, maar dat had geen gevolgen voor de mensen. Maar het blijkt steeds duidelijker: dat klopt niet. We zijn een gemeenschap van alles en iedereen. Niets valt buiten de gemeenschap van God.

Maar leven in gemeenschap met allen en alles, kan dat wel? Betekent 'gemeenschap' niet per definitie dat sommigen er wel en anderen daar niet bij horen? Wat betekent het om telkens de grens die dreigt te ontstaan, over te gaan? Dat verkennen we in deze jaargang van Stad Gods.

Verbonden met wat komt

In het moment vormen we niet alleen een gemeenschap met onze tijdgenoten, maar ook met alles wat in het verleden geleefd heeft en alles wat in de toekomst nog zal leven. Zoals het verleden de weg tot ons bestaan heeft bereid, zo bereiden wij de weg voor het toekomstig bestaan. Er wordt gezegd: 'Een boom plant je voor de volgende generatie', maar hetzelfde geldt voor de aanleg van een vuilnisbelt. Wat zullen we nalaten aan hen die komen? Is dat ook wat wij willen nalaten? Hoe kunnen we nu al ruimte geven aan wat na ons zal komen? Laten wij hen mogelijkheden na of moeilijkheden?

Werken aan de toekomst: In dit nummer drie voorbeelden van mensen die zich praktisch inzetten voor een betere toekomst, ook voor ons nageslacht. Merijn Tinga wil ons verlossen van de 'plastic soup' in de oceanen. Een groep monniken bracht hoop in Amerika met hun mars Walk of Peace. Lentelandboeren brengen een gezonde landbouw binnen handbereik, voor nu en in de toekomst. **RM. Op de cover:** Merijn Tinga surft langs de kusten en rivieren van Europa met windsurf- en stand-up paddleboards, om het pad van plasticvervuiling te volgen. Hij is nu onderweg naar Rome waar hij de Paus zal ontmoeten om statiegeldsystemen voor plastic flesjes en blikjes te promoten. Foto: Eelkje Colmjon

Onderweg

Briefwisseling tussen
Helene en Mariella

Ha Mariella,

Een paar maanden geleden klopte een oude man van ergens in de tachtig bij ons aan de deur. Hij had een boomlange tiener bij zich. Hij vertelde dat hij als kind in ons huisje gewoond had en hij wilde dit graag aan zijn kleinzoon laten zien. Natuurlijk liet ik ze binnen om even te kijken. De man vertelde hoe het huisje er in zijn jeugd uitzag. De kamer was een stuk kleiner en er was geen keuken. De wc was een hokje in de tuin. De jongen stootte bijna zijn hoofd tegen het plafond en kon zich niet voorstellen dat hier ooit een groot gezin geleefd had.

Wij wonen nu twintig jaar in dit huisje. De honderd jaar ervoor hebben er dus veel andere mensen in gewoond en voor gezorgd. In de jaren '80 stond het op de nominatie om gesloopt te worden, maar dankzij krakers bleef het bestaan. Bewoners voor ons hebben een wc en een douche in het huisje gemaakt, een keuken aangelegd en een uitbouwje gemaakt zodat het beneden wat ruimer is.

Wij doen ons best om het huis te onderhouden en hebben het beter geïsoleerd. Afgelopen jaar hebben we het glas vervangen, nu zijn we aan het sparen voor dakisolatie. Ooit heeft iemand het huis aan laten sluiten op het gas, nu gaan

Ons huis gaat misschien nog wel honderd jaar mee

wij in het kader van de energietransitie van het gas af. We gooien regelmatig compost van paardenmest in het tuintje om de bodem te verbeteren.

Ons huis is 121 jaar oud. En misschien gaat het nog wel honderd jaar mee. Die gedachte maakt klein. Van alle moeite die we in ons huis steken, hebben we natuurlijk zelf ook voordeel. Maar door ons huis te onderhouden, geven we ook iets door aan komende generaties, die we zelf niet kennen en nooit zullen ontmoeten. Net als de bewoners voor ons hebben gedaan. Het zet me aan het denken hoe de generaties voor ons de aarde aan ons doorgegeven hebben, en wij er goed voor moeten zorgen om haar weer mooier aan de mensen na ons na te laten.

Hoe voel jij je verbonden met andere generaties? Wat geef jij door?

Groetjes, Helene



Helene Timmers is geassocieerd lid van Casella. Ze werkt bij de provincie Utrecht en doet daarnaast onderzoek naar geestelijke zorg in de laatste levensfase.



Hoi Helene,

Er kwam onmiddellijk een beeld bij mij boven toen je het had over het doorgeven aan andere generaties: Een van de (167) prachtige glas-in-loodramen van Chartres! Tijdens mijn eerste bezoek aan deze Franse kathedraal maakte een medezuster me attent op een raam dat o.a. vier profeten uit het Oude Testament voorstelde, met op hun schouders de vier evangelisten. 'Jij en ik,' zei ze, 'worden nu uitgenodigd om de volgende generatie te zijn, want het verhaal gaat verder!' Ik ben haar woorden nooit meer vergeten.

Dit beeld herleeft ook nu als ik denk aan onze kloostergeschiedenis. We hebben een bloei meegemaakt en hebben bij het verlaten van de plekken waar we woonden steeds gezocht naar initiatieven die ons werk konden voortzetten; op een eigen manier met een andere taal. Een vorm van doorgeven, maar ook een vorm van loslaten. Niet altijd zonder pijn! Nu nog proberen we een schakel van verbinding te zijn in elke plek waar we wonen.

Laatst waren we met Casella een paar dagen in ons vakantiehuis in Hilversum. Toen we weg wilden rijden, riep een van de coördinatoren van de Spil ons naar binnen. Daar, in de voor ons zo vertrouwde

Jij en ik worden uitgenodigd om de volgende generatie te zijn

woonkeuken, zat rond de tafel een groep leerlingen van het Emmauscollege uit Rotterdam. Jarenlang waren ze onze gasten! 'De zusters!' riep de leerkracht die ons meteen herkende. De gastvrouwen straalden en ons deed het goed te zien dat deze jonge mensen hier weer even op adem mochten komen.

Zo zie ik ook dat veel mensen zich aangesloten voelen tot een vorm van leven waarin waarden van het kloosterleven een eigen weg gaan vinden. Een nieuwe manier van religieus gemeenschapsleven. Met een kritische blik op hoe het eraan toegaat in kerk en wereld. Een nieuwe vorm?

Een volgende generatie met een andere taal. Als hét verhaal maar verder gedragen wordt...!

Lieve groet, Mariella

Mariella Oberndorff is algemeen overste van de zusters Augustinessen van Sint Monica. Ze woont in klooster Casella.



In gesprek met Lysanne van de Kamp-Rinzema

Lieke Weima

Foto: Roelant Meijer

Aan de hand van citaten van Augustinus spreekt Stad Gods dit keer met Lysanne van de Kamp-Rinzema. Het resultaat is meer een gesprek dan een interview, een gesprek dat zelfs een persoonlijke belijdenis mag worden.

In de jaren dat Lysanne met haar werk voor NGO's naar verre buitenlanden reisde, zag ze het onrecht met eigen ogen: armoede, mensenrechtenschendingen en bedrijven wereldwijd die andere mensen en de schepping uitputten voor onze rijkdom. Met Micha Nederland zette ze zich in om dat bewustzijn ook te laten doordringen in protestants christelijk Nederland. 'Ik zag steeds beter in dat we wel allerlei projecten kunnen beginnen in het mondiale zuiden om mensen te helpen, maar eigenlijk moeten wij zelf veranderen in hoe we naar de wereld kijken, hoe we leven en consumeren en om willen gaan met mensen en niet-menselijke schepselen.

Ik ben nu betrokken geraakt bij een plek die de Oase heet, een nieuwe plek in het Eemland. Het is een eilandje, een weiland met een gracht eromheen en een kapelletje. Daar ben ik kwartiermaker.

Ik mag dingen bedenken die we daar kunnen doen zodat het ook echt een oase kan worden voor mensen die even weg willen van de stad, de drukte van het dagelijkse leven, het wereldnieuws en alle prikkels.'

Citaat 1: Hoe beter je het gezamenlijke belang behartigt boven je eigenbelang, des te verder ben je al gekomen... Zo kan bij alle menselijke noden van voorbijgaande aard iets naar boven komen wat blijvend is: de liefde.

'In de kerk zeggen we soms te snel dat het lijden van voorbijgaande aard is en dat God het allemaal weer goed zal maken. Dat irriteert me, alsof al het lijden in de wereld niet relevant is! Dan heb ik veel meer aan een Bijbelboek zoals de Klaagliederen. Daar wordt geschreeuwd tegen God: 'Hallo, dit is niet oké! Het lijden is zó groot en U bent stil!' Daarom heb ik mijn boek *Scheppings(t)rouw* geschreven, als een pleidooi om bij onszelf naar binnen te kijken en stil te staan bij wat al het lijden in de wereld en in de schepping met ons doet. Wat zijn die emoties allemaal, wat kunnen we daarmee?

Veel mensen zijn bang om erdoor overspoeld te raken omdat het zo groot voelt, maar ik geloof dat het goed en gezond is. Als er iemand sterft en je gaat niet door een rouwproces, dan is dat ook ongezond. Emoties zijn een signaal van je lijf: pas als ze gevoeld zijn, dan laten ze je los. We hebben relaties, gemeenschappen, bijeenkomsten en rituelen nodig die ruimte voor die emoties maken. Wat belangrijk is om te beseffen: als je iets liefhebt, dan breekt het ook je hart. Als je van de schepping houdt en je ziet hoe het kapotgaat, dan loop je dus rond met een gebroken hart. Als we toestaan dat het ons mag raken, dan kunnen we er ook door veranderd worden, en dat vervolgens uiten in ons gedrag. Liefde is niet een zoetsappig of blij gevoel.'

Citaat 2: 'Het zijn slechte tijden! Het zijn moeilijke tijden!' Dat zeggen de mensen tenminste. Laten we liever goed leven, dan worden de tijden vanzelf goed. Wij zijn de tijden. Zoals wij zijn, zijn de tijden.

'Natuurlijk is het zo dat als we goede dingen zouden doen, de tijden dan goed zouden worden. Maar er zijn veel mensen die het goede proberen te doen én er is een zeer kleine groep mensen die extreme

**Hallo, dit is niet oké!
Het lijden is zó groot en
U bent stil!**

schade aanricht. Dat is het onrecht van deze tijd: er zit zoveel macht bij zo'n kleine groep mensen. Zij zijn de tijden – zij maken ons verslaafd aan die algoritmes en consumeren. Ik vind het niet helemaal eerlijk om dat allemaal bij de 'gewone mensen' neer te leggen. We worden zo beïnvloed door reclames en algoritmes, dat zelfs onze denkbeelden veranderen zonder dat we dat willen of doorhebben. Ik kijk steeds minder op sociale media, ik zet reclames standaard uit en probeer me af te sluiten voor al die verleiding en afleiding van wat ertoe doet in het leven. In die zin heb ik wel behoefte aan gezamenlijke actie en verantwoordelijkheidsgevoel, dat we een stukje macht terugpakken. Waarom gaan we die multinationals niet met zijn allen boycotten?'

Citaat 3: Die twee tijden, de verleden tijd en de toekomstige, hoe zouden die kunnen bestaan als de verleden tijd er niet meer is en de toekomst er nog niet is?

‘Dit klinkt heel menselijk: betwijfelen of iets kan bestaan omdat je het zelf niet kunt zien of kunt vatten. De wereld is veel groter en onbevattelijker dan wij kunnen weten.

Een vorm van liefde: me nu inzetten voor een betere toekomst

Ik moet dan bijvoorbeeld denken aan het bodemleven, daar gebeurt zo veel wat wij helemaal niet weten. Maar in onze cultuur ontkennen we dan dat het leeft. Gooien we er pesticiden overheen en putten we de grond uit.

Ik ben geïnspireerd door de wijsheden van inheemse volken, zij zijn sterk verbonden met hun voorouders. Ik merk dat ik daarin vastloop, omdat ik niet trots ben op de voorouders van mijn land en mijn cultuur. Ik probeer een andere afslag te nemen: ik zoek naar hoe wij het als rijk westers land anders kunnen doen. Hoe kunnen we minder koloniaal en gelijkwaardiger omgaan met mens, dier en milieu? Overigens waren mijn eigen voorouders (voor zover ik weet) geen slavenhouders of

ontdekkingsreizigers, eerder arme boeren uit Friesland. Maar ook dan geldt: hoe kan ik me met hen verbonden voelen, nu we door globalisering en digitalisering zo zijn losgeraakt van onze familieverbanden en dorpsverbanden? Mijn halve familie woont in de Randstad, mijn halve familie woont in Friesland en ik woon in Ede... Daar is echt iets stuk gegaan in de laatste paar honderd jaar. Vandaar ook mijn behoefte aan plekken zoals de Oase, waar je met elkaar kunt bouwen aan een sterke lokale gemeenschap.

Als ooit mijn kleinkinderen vragen: wat heb jij gedaan voor de wereld, dan wil ik kunnen zeggen dat ik heb gedaan wat ik kon. Dat is voor mij een vorm van liefde: me nu inzetten voor een betere toekomst, niet voor mezelf maar voor hen, zodat ik als het ware mijn liefde de toekomst in kan sturen. In de Bijbel staat dat wat we doen impact heeft tot in de derde en vierde generatie. Dat is de liefde die wij wel of niet kunnen geven tijdens ons leven, de impact die wij kunnen maken. Het is zeker niet niets. Tegelijkertijd staat er ook in de Bijbel dat Gods liefde voor eeuwig is: een fijne relativering en een bemoediging. Gods liefde is groter dan wij en gaat nooit weg. Dat de Liefde overwint, dat is voor mij een houvast in deze tijd.’



Bidden met je ogen open

Rachelle van Andel

Kijk maar. Wat zie je?

Toevlucht bieden, samen hopen

Dat is de titel van de tentoonstelling in een katholieke kerk in Münster over kerkasiel die we tijdens een reis van onze geloofsgemeenschap bezoeken.

Bed, Brood en Relaties staan centraal.

Wat dat betreft doet bed, bad en brood maar kaal aan.

Bij binnenkomst raakt dit beeld meteen: Een zwemvest aan het kruis. Het verwijst naar de vele migranten die op zee zijn omgekomen en nog elke dag de dood vinden.

Aan dit beeld moest ik opnieuw denken toen wij recentelijk vanuit de Raad van Kerken een wake organiseerden voor mensen zonder geldige verblijfspapieren in Nederland. Dat kan gaan om mensen die net aangekomen zijn, maar kan zeker ook gaan over mensen die al jaren in Nederland wonen en hun leven hier hebben geprobeerd op te bouwen.

Mensen voor wie het wetsartikel van strafbaarstelling illegaliteit grote gevolgen heeft. Mensen zoals jij en ik, maar voortdurend levend in angst, in de schaduw. Inmiddels heeft de Eerste Kamer tegen gestemd, maar aan een nieuw wetsvoorstel wordt alweer gewerkt waardoor de toekomst voor mensen zonder juiste verblijfspapieren onzeker blijft.

Ik bid met heel mijn hart en met mijn ogen open dat wij een land mogen zijn waar we toevlucht bieden en medemenselijkheid tonen.

*Rachelle van Andel is predikant van Vrijburg Amsterdam.
Voorheen werkte ze als studentenpastor in Eindhoven en Maastricht.
Ze liep stage in klooster Casella.*



Lenteland ontwikkelt boerderijen dichtbij woongebieden waarbij de grond weer gezond wordt gemaakt, het leven op het land terugkeert en mensen in de buurt kunnen meegenieten van de oogst (en de plek). Je kunt ook mede-eigenaar worden, door een aandeel te kopen in dit natuur-inclusieve systeem. Op de foto Lenteland-boer Roos van boerderij 't Gagel. Foto: Jens Cordier

Je kinderen als jonge olijfbomen in een kring om je tafel

Erik Borgman

Het Jodendom heeft lang niet in een leven na de dood geloofd. Dat geloof kwam pas op in de tijd van Makkabeeën (ca. 167–63 v.Chr.) als reactie op onderdrukking en de vroegtijdige dood van vrijheidsstrijders die opkwamen voor hun volk. Het was ondenkbaar dat zij voor niets gestorven zouden zijn!

Nageslacht

Daarvóór golden een lang leven en een talrijk nageslacht als Gods loon voor een goed geleefd leven. In Psalm 128 staat het in kort bestek bij elkaar: ‘Je kinderen als jonge olijfbomen in een kring om je tafel [...] De kinderen van je kinderen zul je zien’ (vers 3 en 6). Het zal jezelf en je nageslacht goed gaan: ‘Je zult de voorspoed van Jeruzalem aanschouwen, alle dagen van je leven’ (vers 5). Wij zullen niet gemakkelijk zeggen dat het Gods loon is voor onze deugdzaamheid, maar wie hoopt er niet dat het de kinderen van zijn kinderen goed zal gaan?

We gedragen ons als erfgenamen van het verleden, schrijft de van oorsprong Tsjechische, in Engeland werkende filosoof Roman Krznaric in zijn boek *De goede voorouder*. We zouden

Wie hoopt niet dat het zijn kinderen goed zal gaan?

daarentegen de ambitie moeten hebben goede erflaters te zijn. Krznaric stelt dat wij daarbij zes generaties vooruit moeten kijken, maar ons inzetten voor de levenskwaliteit van twee generaties verder, die van onze kleinkinderen, zou al flink schelen.

Het is goedbeschouwd vreemd dat we dat niet al uit onszelf doen. Mensen die dat kunnen lenen hun kleinkinderen geld om een huis te kopen en hechten er belang aan dat zij de juiste opleiding krijgen. Waarom valt het dan zo moeilijk om de vliegvakantie achterwege te laten om de aarde niet nog verder te beschadigen? Geloven we uiteindelijk toch niet echt dat wij het zelf zijn die de klimaatverandering veroorzaken? Of denken we dat ons niet-gemaakte vliegreisje geen betekenisvol verschil uitmaakt?

Concreet voorstellen

Ik denk dat we vooral het appel niet concreet genoeg maken. Ik had lang maar weinig op met Psalm 128. Er wordt iets te makkelijk gesproken over ‘jouw vrouw’ en ‘jouw kinderen’. Alsof ze bezit zijn en je als ouder niet evenzeer van je kinderen bent, als man van je vrouw. Maar ik ben gaan geloven in het belang van de concrete voorstelling die de Psalm presenteert. Stel je kinderen en kleinkinderen voor – dat kun je ook doen als je helemaal geen kinderen hebt, laat staan kleinkinderen. Stel ze je voor en visualiseer ze zittend rond je eettafel. Kijk ze aan, één voor één, en vraag je af wat voor leven je hoopt dat zij zullen hebben. Probeer dan te bedenken hoe je daaraan zou kunnen bijdragen. Ik ben ervan overtuigd dat dit de inzet voor vrede en duurzaamheid gevoelig zou versterken, evenals de neiging tot compassie. Ieder (klein)kind maakt immers fouten en vrijwel iedere (groot) ouder beseft dat het daarop niet het hele verdere leven moet worden vastgepind.

Komen wij vaak aan voorstellingsvermogen tekort, voor God geldt dit niet. ‘Wie is gelijk aan de Ene, onze God’, vraagt Psalm 113 retorisch, ‘die hoog daarboven zijn woning heeft,

God maakt zichtbaar wie niet gezien worden

die zijn oog richt naar beneden’ (vers 5 en 6). God ziet niet alleen, maar maakt zichtbaar wie niet gezien worden en tilt hen in het licht. Hij laat zien dat ook zij moeders van kinderen en grootmoeders van kleinkinderen zijn (vgl. vers 7 en 8). Degene die Jezus ons leerde aanspreken als ‘onze Vader’, is de goede voorouder bij uitstek. Als zodanig is hij de tuinarchitect van de toekomst. Want wie in zijn spoor de generaties na ons werkelijk ziet, realiseert zich direct ook dat zij een gehele omgeving nodig hebben die hen voedt en beschermt, gezelschap houdt en troost dankzij haar schoonheid.

Erik Borgman is lekendominicaan en emeritus-hoogleraar theologie. Hij is sinds 1999 vaste medewerker van Stad Gods.

Augustinus

*‘Vrede laat Ik u na; mijn vrede geef Ik u,’ zegt Christus.
Dit is nu wat Jesaja noemt ‘de vrede boven de vrede uit’.
Vrede in de huidige wereld en
zijn vrede in de toekomstige wereld.
Vrede laat Hij ons opdat wij hier al elkaar beminnen,
zijn vrede zal Hij ons geven
waar wij zelfs geen conflicten kúnnen hebben.
Vrede laat Hij ons,
onze vrede is in Hem en van Hem.
Hij zelf toch is onze vrede,
Hij die de beide uitersten bijeenbracht.*

*Augustinus, Verhandeling 77, 3
over het Johannesevangelie*





Alledaags pelgrimeren

Hoe pak je zo'n groot thema aan: onze nalatenschap en gemeenschap met toekomstige generaties? Een luchtige alledaagse anekdote leek ver weg. Dus stelde ik het schrijven uit en sloeg het derde boek open van *Her Majesty the Queen Investigates* van S.J. Bennett. Een serie waarin koningin Elizabeth II, te midden van wereldgebeurtenissen, ook mysteries oplost. Op de eerste bladzijde stond: 'Wij erven de aarde niet van onze voorouders, maar lenen haar van onze kinderen.' Daar kon ik niet omheen.

Ik dacht aan de jongeren van Spijbelen voor het Klimaat. De volgende generatie had onze bruikleen van de aarde het liefst per direct opgezegd. 'Grote mensen, jullie leren ons toch juist extra goed te zorgen voor wat we te leen hebben?' Ik herken hun verwijten aan eerdere generaties. Soms voel ik diezelfde woede over hoe 'zij' het hebben aangepakt, maar verleden en toekomst liggen dichterbij elkaar dan we denken. In mijn 27 jaar is er al zoveel veranderd. En als ik zo oud mag worden als koningin Elizabeth II — of als vele zusters — dan ben ik straks zelf die 'vorige generatie'.

Laatst noemde zuster Louise van Baaren een vrouw van 65 een 'meisje'. Ik moest glimlachen. Wat als alle 'meisjes en jongens' eens zouden gaan spijbelen? Vanuit het besef dat we allemaal deel zijn van de toekomst. Niet uit schuldgevoel, maar vanuit hoop en de belofte dat wat we vandaag doen ertoe doet. We kunnen, zoals de Guerrilla Gardeners, zaadjes zaaien op dorre, lege plekken; klein, ongezien, maar vol vertrouwen in wat kan groeien.

Wat speelt er in De Spil

Marianne Groen is coördinator van De Spil, een oecumenische gemeenschap die al 30 jaar retraites 'tussen herberg en klooster' faciliteert. In 2023 begon De Spil een retraitecentrum in Hilversum op de plek die voorheen Casella was.



Verbonden met wat komt

Het thema van dit nummer sluit wel erg mooi aan bij het gedenkwaardige moment dat we op 1 april mochten beleven. De officiële overdracht bij de notaris van de panden van de zusters Augustinessen van St. Monica op de Monnikenberg aan stichting De Spil. Behalve dat het een bijzondere gebeurtenis was, zijn we ons zo bewust van de waarde die de zusters hebben gecreëerd en de verantwoordelijkheid die wij daarmee hebben gekregen om deze waarde te laten floreren. Zodat ook anderen in de toekomst daarmee weer verder mogen. En dat niet alleen in het

vastgoed en de prachtige tuin, maar ook in de verrassende ontmoetingen die we mogen hebben met (jonge) mensen. Zij mogen op deze prachtige plek ontdekkingen doen die vruchtbaar mogen worden in hun toekomst. Zo leggen we het altijd uit aan het einde van een retraite. Dat er zaad in de aarde is gevallen (mensen mochten iets moois van God ontdekken) maar dat dit goede zorg en aandacht nodig heeft: licht, water, ... zodat het zaad gaat ontkiemen, de plant gaat groeien en ten slotte vrucht dragen. Een vreugdevolle aangelegenheid met grote waarde voor alles wat komt.

Je verbinden met dat wat komt

Gastschrijver: Niels Hexspoor

Sinds mijn vriendin en ik weten dat we een kind verwachten, zijn we veel bezig met de toekomst: we werken een lijst af met alle dingen die je in huis moet hebben voor een baby, we lezen over opvoeding en we speculeren over wat voor karakter het kind zal hebben (vooral ik dan). Maar nu alles geregeld is, en onze dochter nog op zich laat wachten, groeit tegelijk het besef dat helaas niet alles te plannen valt. Dit besef wordt versterkt door het feit dat ons kind geboren zal worden op een aarde die onder druk staat; door klimaatverandering is de toekomst van onze dochter niet vanzelfsprekend veilig. De vraag die zich bij me opdringt is: hoe verbind ik me met dat wat komt, zowel met het kind alsook met de aarde die het zal dragen?

De Frans-Algerijnse filosoof Jacques Derrida (1930-2004) kan ons helpen om deze vraag scherper te stellen. In *Spectres de Marx* (1993) maakt Derrida onderscheid tussen *le futur* (de toekomst) en *l'avenir* (dat wat komt). Bij het krijgen van een kind zien we beide terug. Aan de ene kant is er *le futur*: je probeert grip te krijgen op de toekomst door je voor te bereiden

en, bijvoorbeeld, een babykamer in te richten. Aan de andere kant is er *l'avenir*: het kind zelf dat komt, dat niet te voorspellen is en ons leven op onverwachte wijze zal veranderen. Een baby is geen project, maar een ander die ons aanspreekt. Het huilen of lachen van het kind vraagt om je aandacht, om een antwoord. Door responsief te zijn voor de behoefte van je kind, door het troosten, te wiegen of te voeden, word je tot ouder. En omgekeerd wordt het kind tot kind door responsief te zijn voor jou en het flesje melk leeg te drinken. Het ouderschap is zo van begin af aan een ethische opdracht, een ver-antwoord-elijkheid: telkens opnieuw de vraag beantwoorden hoe je het best kunt reageren op wat zich aandient.

Je verhouden tot wat komt, raakt niet alleen aan de verantwoordelijkheid die we hebben voor het kind, maar ook tot de aarde. In tijden van klimaatcrisis worden we geconfronteerd met de mogelijkheid dat de aarde niet meer vanzelfsprekend de dragende grond is van de responsieve wereld van het kind, de ouder en andere levende wezens. Dit gegeven nodigt ons uit op opnieuw na te denken over onze relatie tot de aarde.

Leer leven binnen de grenzen die ons gegeven zijn

De aarde (het water, de lucht, de bodem etc.) maakt ons bestaan mogelijk. Tegelijkertijd staat zij niet in een wederkerige verhouding tot ons: wij hebben de aarde nodig, maar de aarde heeft ons niet nodig. In die zin is de relatie tussen wereld en aarde asymmetrisch. Dat maakt het misleidend om te spreken over ‘Moeder Aarde’, alsof zij vanzelfsprekend zorg draagt voor ons welzijn. Natuurrampen laten zien dat de aarde onverschillig kan zijn ten opzichte van je behoeftes.

Tegelijk betekent deze afhankelijkheid dat wij niet volledig over de aarde kunnen beschikken. Opvattingen die stellen dat we de klimaatcrisis op kunnen lossen door middel van technologische controle gaan eraan voorbij dat de aarde geen object binnen de wereld is, die wij volledig naar onze hand kunnen zetten. De aarde blijft altijd het andere, dat wat extern is aan de responsieve wereld.

Om deze reden lijkt onze verhouding tot de aarde op die tot een kind. In beide gevallen gaat het om het antwoorden op iets wat je gegeven wordt, iets wat je niet beheerst. De vraag is dan ook niet hoe je alles onder controle kunt krijgen,

maar hoe je leert leven binnen de grenzen die je gegeven zijn. Je verbinden met dat wat komt betekent dan: openstaan voor het onverwachte en bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen. Voor het kind dat je leven binnenkomt en voor de aarde die dat leven mogelijk maakt.



Niels Hexspoor is docent Filosofie bij ALASCA, een interdisciplinaire school in Amsterdam. Ook promoveert hij aan de filosofiefaculteit van de Erasmus Universiteit in Rotterdam, met als onderwerp klimaatethiek. In 2024 verscheen van zijn hand een vertaling van Graham Harmans Objectgeoriënteerde ontologie bij Uitgeverij Boom.

Ondersteun Villa Vrede

door Jaap Meeuwssen

We kregen een mail van de Stichting Levend Erfgoed. Ze hadden onze website bekeken en dachten dat wij daar ook mee bezig waren. Ik dacht aan klompen en molens en moest een beetje gniffelen. Afgelopen jaar kwamen onze bezoekers uit 26 verschillende landen en zijn veel van onze vrijwilligers ook niet in Nederland geboren. Een telefoontje deed mij van gedachten veranderen. De mevrouw van de stichting legde uit dat de basis van levend erfgoed bestaat uit



de vraag: welke sociale en culturele activiteiten van nu zou je willen dat over 50 jaar nog bestonden? Nou, inderdaad, ik zou wensen dat onze Villa Vrede cultuur dan nog steeds bestaat. We willen zelfs graag een voorbeeld zijn van hoe het ook kan in de toekomst: kleinschalig eigen, los van politieke wind. Een stevige diverse gemeenschap met draagvlak in de samenleving. Erfgoed, ja! Levend!

20

Doneer aan Villa Vrede

Villa Vrede is een inloop- en activiteitscentrum in Utrecht voor mensen zonder verblijfspapieren, z.g. ongedocumenteerde mensen. In Nederland zijn duizenden mensen zonder papieren, die veelal een marginaal bestaan hebben. Villa Vrede is een veilige plek, waar ze zichzelf mogen zijn en een zinvolle dagbesteding krijgen. Wij geven Nederlandse les, cursussen en activiteiten. Per jaar ontvangen we zo'n honderd nieuwe bezoekers, uit 24 verschillende landen. Villa Vrede is vijf dagen in de week open.

***Maak uw gift over op:
NL76 INGB 0003824429
ten name van
Zusters Augustinessen
o.v.v. Villa Vrede***

Gevonden voorwerp

Marie Hansen-Couturier

Het gevonden voorwerp is deze keer een beeldje van de Utrechtse beeldhouwer Pieter de Hondt, en het draagt de titel 'Het Gesprek'. Zr. Mariette Demmers vertelt hoe het beeldje, dat de zusters geschonken werd in 1998 bij de heropening van het pand in Utrecht, voor haar een teken is van dankbaarheid, goedheid en hoop: 'Zodat we hopen en zien dat er in de vele gesprekken die er zijn in kerk en maatschappij dat er als er met aandacht en liefde naar elkaar wordt geluisterd en er gehandeld wordt, met het hart op de juiste plaats veel, zo niet alles kan.'



Kloosterpost

Samengesteld door zr. Marie Madeleine Maas en zr. Anne Nij Bijvank



Maria als gast-conservator

Er is in het Catharijne-convent te Utrecht een tentoonstelling over Zingeving. Acht gastconservatoren hebben daaraan meegewerkt. Een muzikant, een vechtsportster, een theatermaker, een oud-advocaat en lid van de Ridderlijke Duitse Orde, Jade Kops, een influencer, 19 jaar en ongeneeslijke ziek, een kinderarts, een woordvoerder van Amnesty International en Maria, een Augustines. Allemaal Utrechters die iets hebben met zingeving Zij mochten ieder vijf kunstwerken uitzoeken die voor hen van betekenis waren. Maria had o.a. vrouwen van een Afrikaans Gospelkoor uitgezocht. Die deden haar denken aan de sterke vrouwen van Meisjesstad. Op 20 maart was de feestelijke opening. Het was prachtig! Er is met veel respect omgegaan met de keuze van de kunstwerken en de verhalen van ieder. De moeite waard! (MM)



Het is zover!

Op 1 april was de feestelijke overdracht van Casella naar De Spil. We hebben er voor gebeden dat het hen zou lukken, we hebben meegeleefd met de worsteling die de wervingscommissie voerde om het mogelijk te maken. Het was vooral voor hen een rollercoaster maar wel een met een wonderlijke afloop! We zijn dankbaar, maar iedereen die ons gevolgd heeft zal ook begrijpen dat het met enige weemoed was...

Er waren toespraken, er was een heerlijk buffet maar voor ons was het een heel belangrijk moment om nog even in 'ons' mooie kathedraaltje te zitten voor een gebed. We wensen de enthousiaste mensen van De Spil veel geluk op die prachtige plek. (MM)



Zuster Giovanna de Vries

Lisse 7 maart 1929
Bilthoven 5 april 2026

Giovanna kwam uit een gezin van negen kinderen. Haar vader was aannemer. Giovanna was handig. Ze heeft de huishoudschool en een diploma lingerie gehaald en hield erg van naaien. In 1956 is zij ingetreden bij de Augustinessen. Ze heeft gewoond in Utrecht, Hilversum, Valkenswaard en Maastricht. Ze heeft als taken huisbezoek en vriendendienst gedaan, keuken en zorg voor de vakantiehuisjes.

Ze was graag in het klooster, maar het leven in gemeenschap kostte haar veel moeite en in 2001 is de moeilijke beslissing, in overleg genomen, dat zij beter apart kon wonen. Ze heeft bijna 25 jaar in Soesterberg gewoond en zong daar in een koor. Dat zingen heeft haar vast op de been gehouden. Haar familie steunde haar en met ons bleef er steeds contact. De laatste twee maanden heeft ze gewoond In d'Amandelboom een zorgcentrum in Bilthoven. Daar is Giovanna op Eerste Paasdag gestorven.

We wensen je toe dat je nu eeuwig mag genieten van het volle licht en je in Gods hand mag weten.

Uitgever:

Zusters Augustinessen van Sint-Monica
Klooster Casella
Postadres: Waterstraat 2
3511 BW Utrecht
Telefoon klooster Utrecht 030 - 2332541
E-mail administratie:
maandblad@zustersaugustinessen.nl
www.zustersaugustinessen.nl
www.casella.nl

Voor de privacyverklaring van de zusters augustinessen verwijzen we u naar:
www.zustersaugustinessen.nl/privacyverklaring

Doel: Met Stad Gods willen wij mensen betrekken bij wat ons inspireert. Stad Gods wordt gelezen door mensen die ons een warm hart toedragen en/of belangstelling hebben voor de Augustijnse spiritualiteit. Via Stad Gods zijn en blijven zij verbonden met ons en het gedachtengoed van onze gemeenschap.

Hoofd- en eindredactie:

Hoofdredactie: Marie Madeleine Maas
Eindredactie: Milou de With

Ontwerp en beeldredactie:

Tegenwind grafisch ontwerp bureau, Roelant Meijer

Opmaak en druk: De Toekomst Hilversum

Redactiesecretariaat: Evelien Ouwehand

Redactie: Rachelle van Andel, Erik Borgman, Anne Nij Bijvank, Nikki Mousset, Lieke Weima

Aan dit nummer werkten mee:

Anja den Bok, Ieke van Dam, Marianne Groen, Marie Hansen-Couturier, Niels Hexspoor, Lysanne van de Kamp-Rinzema, Jaap Meeuwssen, Ingrid van Neer-Bruggink, Mariella Oberndorff, Bertine van Sluijs, Helene Timmers

Beeld: Rachelle van Andel (p.10), Anja den Bok (p.24), Eelkje Colmjon (cover), Jens Cordier (p.12), Marianne Groen (p.17), Geoff Livingston CC (p.2), Femke Lockefer (p.22), Jaap Meeuwssen (p.20), Roelant Meijer (p.4,5,6,16) Mariella Oberndorff (p.21), Nazrina Rodjan (p.15), Juul Willems (p.19)

Vriend worden en dit blad ontvangen?

Stad Gods verschijnt vijfmaal per jaar, in een oplage van 5.000 per editie. Vrienden van de zusters augustinessen die ondersteunen met minimaal €10,00 per jaar, ontvangen Stad Gods automatisch. Als u dit blad ook wilt gaan lezen, maak genoemd bedrag dan over op NL76 INGB 0003 8244 29 ten name van Administratie tijdschrift Stad Gods Utrecht, onder vermelding van 'Nieuwe lezer', straat + huisnummer, postcode en plaats.

Op de koffie met Bertine van Sluijs

Tekst en foto: Anja den Bok

Volgens bibliothecaresse Bertine ontmoet je nooit iemand zomaar. En zij kan het weten. Toen ze acht jaar geleden fietsend tegen zuster Witlox (83) botste, was de schrik groot. Gelukkig krabbelde de bejaarde zuster op, tilde haar fiets op en klopte de vlekken van haar habijt.

Nog ontdaan van de gebeurtenis zocht Bertine een paar dagen later contact om nog na te praten over de botsing. Na een hartelijke ontvangst van zuster Witlox liep Bertine mee naar binnen. Ze keek haar ogen uit. Een klooster had ze van binnen nog nooit gezien. Laat staan een grote groep van zusters die zo samen leefden. Zo ontstond een bijzondere vriendschap. Sindsdien is Bertine vrijwilliger: ze werkt als receptioniste, brengt zusters naar de kapper en begeleidt hen tijdens uitjes. 'Ik doe graag iets terug. Ze hebben zoveel goeds gedaan in hun leven.'

Bertine groeide op in een humanistisch gezin en gelooft niet in God. Haar vrienden vinden het dan ook opvallend dat juist zij bij een klooster terechtgekomen is als vrijwilligster. Zijzelf ook. Toch steekt ze soms een kaarsje aan in de kapel.

'Een moment van gerichte aandacht voor iemand die het moeilijk heeft, dat vind ik fijn.'

